

Temu je krivo to, ker so naši zapisniki izposojenih knjig šolske knjižnice zastareli, pomanjkljivi in ne odgovarjajo nikakor namenu šolskih knjižnic. Dobri so kvečjemu zato, da se ve poiskati, kdo ni knjige vrnil.

Z zanimanjem sem torej premotril A. Peskov članek: „Tudi osebna pola“ v 8. „Potnikov“ šte. 1. l., v 9. šte. pa Fr. Finkov

spis: „Še enkrat osebna pola.“ — Oba se pe- čata s preosnovno zapisniki izposojenih knjig iz šolske knjižnice, in sicer naj bi tak zapisnik služil obema kot izkaz, po katerem naj bi se olajšalo spoznavanje duševnega obzorja čitateljev. Oba predlagata za vsakega učenca posebno polo, in sicer s sledečo razporedbo:

Po Pesku:

Tek. št.	Ime izpos. knjige	Bibl. št.	Kdaj izpos.	Kdaj vrnil	V kak. stanu	Ime- stilo	Klasifi- kacija	Opomba
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Po Finku:

Naslov izposojene knjige	Pisatelj	Kdaj izposodil	Kdaj vrnil	Opomba
1	2	3	4	5

Obe tabeli sta dobri, toda meni ugaja bolj Peskov nasvet. Pri obeh naj bi pola ve- ljala za ves čas šol. obiska, tako da z učenecem avanzira tudi pola v višji razred, oziroma od- delek in vsak učitelj, ki bi dobil otroka v svoj razred, bi lahko na prvi pogled razvidel, kaj in s kakim uspehom je učenec že bral, v čim- er bi se kaj olahkotilo otrokove individual- nosti. Ob izstopu iz šole pa bi učitelj imel po- polno jasen pregled učenčevega duševnega ob-

zorja, kar bi mu dobro došlo pri delovanju v knjižnici za odraslo mladino. Namen in pomen teh pol mi jako ugaja. Vendar bi jaz zase pri Peskovi razporedbi izpustil rubriko 5., 7. in 8., namreč rubriko „v kakem stanu?“ „namestilo“ in „klasifikacija“, ker prvi dve nimata pač nikakega pomena, za klasifikacijo pa bi porabil „opombo“, kakor priporoča Fink. Tako bi dobil polo s sledečo razporedbo:

Zapisnik izposojenih knjig iz šolske knjižnice

za:
v letih

Tek. št.	Ime izposojene knjige	Knjiž- nična št.	Kdaj izp.	Kdaj vrnil	Opomba
1	2	3	4	5	6

Rabil bi to polo po navodilu Peskovem, le „opombo“ — kakor sem že rekel — v smislu Finkovem za klasifikacijo. Klasificira se namreč odgovor bralcev glede vsebine. Pri Finku bi bila stvar enostavnejša, a ne ugaja mi, da bi polo otroci sami pisali in s seboj domov no- sili. To bi namreč napravilo dosti neprijetnosti in sitnosti, posebno pri začetnikih, ki so komaj premagali težkočo mehničnega branja in so kolikortoliko tudi še premalo zmožni samostal- nega napisovanja. Tudi bi ta ali oni polo iz- gubil, ta zopet zamazal, da ne bi bila več za rabo, drugemu bi jo domači manjši otroci raztrgali itd.

Dobra bi bila rubrika „pisatelj“ — ako bi pisali otroci sami in pa, kar je glavno, če bi imeli v izposojeni knjižnici sestavek ali se- stavke le enega pisatelja. — Kaj pa naj otrok zapiše v to rubriko, ako dobi v roke knjigo, ki jo je pač uredil eden, ki pa obsega povesti, pesmece itd. 5 do 10 pisateljev? Ako bi hotel pisati vse bi moral napisati tudi vse naslove posamnih sestavkov. In to bi bilo menda ven- dar malo preveč. Jaz za svojo osebo bi opustil rubriko „pisatelj“. Da bi pa dosegel namen, ki ga polaga Fink na to rubriko, bi opozoril otroke večkrat, da naj dobro pazijo tudi na to, kdo je kak sestavek spisal. O tem bi jih tudi večkrat vprašal, ko klasificiram branje. Manj dela in več koristi, ker bi slišali pogovor in pojasnila tudi drugi učenci, ki bi se mimo- grede poučili o pisatelju in se tako začeli za- nimati za njegove spise. Boljša torej Peskova, toda skrajšana metoda. Jaz za našo šolo si bom dal sam natisniti take pole.

6. Pri izposojevanju knjig naj se ozira na krajevne razmere, namreč glede časa. V mestih in večjih trgih, kjer se otroci ne rabijo toliko pri domačih poslih, se naj bi izposojevalo pač vse leto. Pri nas na kmetih to ni mogoče, ker otroci poleti nimajo časa brati in jim tudi starši, ki so sicer vneti za branje, branijo za- radi pomanjkanja delavskih moči. Saj vemo vsi iz izkušnje, da celo s šolskimi predmeti le počasi in z največjo težavo rinemo v tem času dalje. Knjižnica naj deluje torej le v zimskem času. Takrat otroci nimajo posebnega posla; zvečer ob nedeljah in praznikih je torej dovolj časa za branje. V tem času se pritegnejo tudi starši in drugi odrasli, da poslušajo. S tem se pri odraslih zbudi zanimanje za čtivo, posebno v Slovincih, kjer je ljudstvo sploh željno čit-

tanja, da je le čas. To vem iz lastne izkušnje. Pozimi nimam miru. Vsak, še tako slab uče- nec hoče imeti kako knjižico. Ako ga opozorim, da še ne zna dosti dobro brati, pravi, do bo starejši brat ali sestra itd. bral. Pove mi, da so oče ali mati slišali, da posojujem knjižice, v katerih je tako lepo branje in da tudi oni pro- sijo kaj takega. Pripetilo se mi je, da mi mati knjižice, ki jo je deček prinesel domov, sploh ni hotela več vrniti, češ, da plača, kolikor stane, a nazaj je ne da, ker je tako lepo branje v nji. Jaz sem ji knjižico pustil in letos naročil drugo. (Zapomniti pa si je treba, da se oče pri nas v nedeljah ali praznikih ne briga za čtivo. Takrat mu je prav zidnica, kjer prebije navadno celo popoldne do trde noči in odkoder pride tudi tako trd, da mu je malo mar branje. Ko pa se začne pomladansko delo, je konec branju. Sredi marca začne ponehavati zani- manje. Vedno manj je onih, ki žele še knjig. Na vprašanje, zakaj neče več brati, je navadno odgovor: Ne smem; so oče rekli, da zdaj ni več časa itd. Kdor pozna naše kmetijske raz- mere in njih težave, se temu ne bo čudil. Vsaka stvar ob svojem času, torej tudi delo- vanje šolske knjižnice.

7. Knjige naj se prično otrokom izposo- jevati, kakor hitro prekoračijo prve težave me- haničnega branja. Z branjem njihovemu umu primernih knjižic dobe veselje do branja sploh in s tem veselje k drugemu učenju. Tako po- stopanje pa je obenem tudi vzpodbuda za one, bodisi lenejše ali manj talentirane učence, ki so z branjem zaostali. Ko namreč ti vidijo, da imajo njih boljši součenci zaradi dobrega na- predka nekako prednost, nekaj priboljšek in ko slišijo pripovedovati, kaj je ta ali oni lepega bral, kako so bili doma zadovoljni, ker je pri- nesel tako lepo čtivo, sami pa dobijo še kako pod nos, češ, ti si pa tak, da nič ne znaš, ker se nočeš potruditi itd., se poprime marsikate- rega teh zaostancev nekača gorečnost in trdni namen, da hočejo tudi oni priti do tega pri- boljška s pridnim učenjem. In navadno se jim posreči.

Odrasli mladini namenjeni odderek ima to prednost, da nadaljevalni pouk in samostalna vzgoja šoli odraslo mladino podpira, pa tudi da veže šolo z domom. Tako lahko šola razširja svoj dober vpliv pri mladini v najnevarnejši dobi 14. do 20. leta. To je pa na vsak način velike važnosti za našo narodno vzgojo. Blažila

bi se na tak način srca in marsikatera grda navada med ljudstvom bi se lahko odstranila. Pijančevanje in druge sirovosti bi sčasom po- nehale in občna vzgoja napredovala. Z razšir- jajočo se omiko bodo izginili korak za kora- kom razni neumni predsodki v usodo, babje- verstvo in druge take cvetice zanemarjene vzgoje bodo usahnile. Dobre knjige bodo zadr- žavale mladino od slabih tovarišij, ki so že marsikomu bile pogubonosne. Tak odderek šol- skarske knjižnice bi bila stalna vez med šolo in domom, obenem pa podlaga poznejšim toliko priporočljivim bralnim društvom in ljudskim knjižnicam.

O p. uredn.: „Učiteljska tiskarna“ je na predlog „Pedagoškega društva“ že založila take osebne pole in jih ima na razpolago.

Socialne razmere učitelj- stva.

Poroča A. Pesek.

IV.

Kakor sem že zadnjič kratko naznanil, je štajerski deželni zbor sklenil, da se vštejeta ljudskošolskemu učiteljstvu dve provizorični leti pred izkušnjo sposobnosti. Izpremenila se je točka 5. postavbe z dne 23. decembra 1901. in se glasi sedaj tako-le:

§ 5.

Berechnung der Dienstzeit.

Als für die Anwendung der Bestimmun- gen dieser Pensionsvorschrift maßgebende Dienstzeit ist bei bleibend angestellten Lehrper- sonen die vor der Ablegung der Lehrbefähigungsprüfung an einer öffentlichen Volks- oder Bürgerschule verbrachte Dienstzeit, und zwar im Ausmaße von zwei Jahren, sowie die nach Erlangung der Lehrbefähigung an einer öffent- lichen Volks- oder Bürgerschule verbrachte Dienstzeit anzurechnen.

Eine Unterbrechung hebt die Anrechnung der bereits vollstreckten Dienstzeit dann nicht auf, wenn diese erwiesenermaßen ohne Schuld oder Zutun der betreffenden Lehrpersonen er- folgt ist.

Die provisorische Anstellung einer bereits definitiv gewordenen Lehrperson hebt die er- worbenen Pensionsansprüche nicht auf, sofern dieselbe nicht ihre definitive Anstellung durch eine Disziplinarstrafe verloren hat.

Die Dienstzeit vor dem 1. Jänner 1871 ist nur zur drei Vierteln einzurechnen. *)

Kar se je priborilo, je na prvi pogled si- cer malo, doseglo se je le to, da odslej ne bo treba služiti 42, temveč le 40 let. Za podelitev petletnice nima ta nova zakonska določba nika- kega vpliva, temveč se računijo petletnice prej koslej s 1. dnem meseca po izkušnji sposob- nosti. Vendar pa je ta nova pridobitev vendarle velike koristi za vse učiteljstvo, posebno pa za starejše, ker sedaj lahko gredo dve leti prej v pokoj, kakor so nameravali. In s tem, da se ti umaknejo s svojih mest, napravijo prostora mlajšim močem. Tako bo marsikateremu omo- gočeno, da postane kmalu nadučitelj in še celo v ugodnih krajih. Pa tudi drugače je ta pri- dobitev važna. Če more ta ali oni, recimo za- radi bolezni predčasno v pokoj, odmarita dve službeni leti v e č pri določitvi pokojnine ven- dar precej.

S to določbo je odpravljena velika krivica, ki se je godila in ki se še godi drugod učiteljstvu. Če se vštejejo uradnikom leta prak- ticianstva, profesorjem leta supriranja in certifi- kationem ter orožnikom celo njih vojaška leta, je gotovo velika krivica učiteljstvu, da se mu ne vštejejo provizorična leta pred izkušnjo spo- sobnosti — in že celo, ko imajo ti le 35 letno službeno dobo, a učiteljstvo še 40 letno v kljub zgoraj omenjeni pridobitvi. Drugod pa ima učiteljstvo seveda še vedno 42 letno službeno dobo; če to ni s o c i a l n a krivica, ko se že celo šolskim slugam določa le 35 letno službo- vanje, potem ne vem, kaj je socialna krivica, t. j. krivica, ki jo čela človeška družba enemu svojemu sloju.

Zanimivo je, da je kombinirani finančni in učni odsek v svojem poročilu, v katerem priporoča štaj. deželnemu zboru zgoraj omen-

jeno zakonsko predlogo, navedel: „Mit dieser Einrechnung wird einem alten, vom Billig- keitsstandpunkte gewiss gerechtfertigten Wunsche der Lehrerschaft Rechnung ge- tragen.“ Gospodje so torej ven- darle enkrat uvideli, da naše — učiteljske — težnje niso preti- rane, temveč upravičene.

Treba je javnost in potem te go- spode v deželnih zborih prepričati, da tudi naše težnje glede regulacije plače niso preti- rane — „maßlos übertrieben“ kakor se blago- volijo izražati „prijatelji“ šole — temveč da so res upravičene, da so tudi „vom Bil- ligkeitsstandpunkte gewiß ge- rechtfertigt.“

Od klonil pa je predlog, da bi se naj deželni odbor obrnil na c. kr. vlado, da naj država prispeva za regulacijo učiteljskih plač, ker (navedem doslovno): „nachdem die der- zeit vom Staate in Aussicht genommene Lei- stung zum Zwecke der Sanierung der Landes- finanzen leider noch bei weiten nicht ausrei- chen wird, an eine durchgreifende Regelung der materiellen Lage der Lehrerschaft an den öffentlichen Volks- oder Bürgerschulen zu schreiten.“

Torej gospodje nočejo niti prositi državo za pomoč, da bi se regulirale učiteljstvu plače. In ko sem o tem čudnem stališču poslanca, ki ga zavzemajo v tej zadevi, govoril z nekim slovenskim deželnim poslancem, mi je dejal, da je klic, da naj država prispeva k stroškom za šolstvo, le prazna fraza. In sedaj si naj učiteljstvo napravi sodbo, kakega mnenja so „tam gori“ v deželnem zboru glede regulacije učiteljskih plač.

Kaj sem dejal v Gorici v svojem referatu: „Regulacija učiteljskih plač.“? To le: „Četudi država da deželam podporo za saniranje financ, naše bodo dežele toliko drugih lukenj, ki jih zamaše z državno podporo, da ne ostane za regulacijo učiteljskih plač ni beliča.“ To pre- rokovanje se bo obistnilo, kakor kaže zgoraj navedeno mnenje deželnih poslancev.

Ali naj torej obupamo? Ne! Treba je j a v n o s t prepričati o upravičenosti naših teženj, treba je narod pridobiti za naše želje in drugačnega mnenja postanejo tudi — po- slanci.

Omenim še neč, kak boj se je bil, da je štaj. deželni zbor sklenil, da se vštejeta dve provizorični leti pred izkušnjo sposobnosti. Uči- teljska organizacija je imela mnogo truda, da je pridobila poslance vsaj za to in ko se je bilo bati, da se še v zadnjem trenutku vse iz- jalovi, sta „Verband“ nemške in vodstvo „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ sloven- ske poslance tik pred glasovanjem celo brzo- a v n o pozvala in še prosili, naj dosežejo, kar se doseči da.

Tovariši, tovarišice, v organizaciji je naša moč, brez nje smo ničle; kar smo dosegli, je izvojevala organizacija in treba bo še boja, da si priborimo tisto sicialno stališče v človeški družbi, ki nam gre po važnosti in svetosti učiteljskega stanu, ki jo imata za pro- sveto človeštva. Kdor ni z e l e n a veja naše organizacije, tisti je coka naših teženj, je pa- rasit našega stanu, ker hoče udobno uživati, kar drugi s trudom priborijo.

Iz Istre.

Po tolikem času vendar naznanjamo ve- selo vest: istrsko učiteljstvo je dobilo plače ta mesec, nakazane mu po novem dež. šolskem zakonu z dne 5. junija t. l. S tem ni učitelj- stvo plačano, kot bi mogoče kdo rekel, a ven- dar moramo priznati, da dostojneje nego popred. Dovoljeno naj nam bo podati kratek posnetek o tem. Učitelji imajo po tem zakonu sledeče plače:

1. Oni, ki imajo samo izpričevalo zrelosti, letnih 960 K.
2. Hitro po sposobnostni izkušnji kot podučitelji 1200 K.
3. Učitelji III. kategorije 1440 K.
4. „ II. „ 1680 „
5. „ I. „ 1920 „

Opravičnina je določena:

- a) Za enorazrednice in dvorazrednice 180 K.
- b) Za trirazrednice in štirirazrednice 300 K.
- c) Za petrazrednice in šestrazrednice 420 K in za vsako nadaljno učiteljsko osebo 60 do največ letnih 600 K.

*) Cenjeni čitatelji mi naj oprostite, da nisem pre- stavil tega na slovenski, ker nimam časa, da bi pre- stavil take reči. Pa tudi vobodoš bum z a k o n s k e d o- l o č b e prijavljal v izvirnem besedilu, kakor je to „Učit. Tovariš“ že večkrat storil.

Petletnice so za vse enake po 180 K. Žensko učiteljsko osebje dobi 80% za moško osebje določenih dohodkov.

Kako se vrsti učiteljstvo po kategorijah, je precej umetno sestavljeno, ker se je obdržalo krajevni ali bolje mestni sistem in uvedlo tudi starostno-osebni sistem, a pri vsem imata odločilno moč sposobnostna izkušnja in definitivnost. Iz mestnega sistema je ostalo to:

1. Vsi definitivni učitelji-voditelji na enorazrednicah so koj z definitivnim imenovanjem III. plač. razreda.

2. Vsi definitivni nadučitelji na dvorazrednicah ali trirazrednicah so II. plač. razreda.

3. Vsi definitivni nadučitelji na štirirazrednicah ali večrazrednicah so I. plač. razreda.

Enako so mesta drugega učiteljstva razvrščena v razne plačilne razrede tako, da ni enako, ako službuješ na dvorazr., trirazr. ali večrazrednici. Mimogrede naj opomnimo, da so sedaj učiteljice na dvorazrednicah III. plač. razreda, ki so bile popred skoraj same podučiteljice.

K temu mestnemu sistemu so priklopili še sledeči osebni:

Da ima vsak učitelj do sposobnostne izkušnje 960 K letne plače, smo že povedali. Z izkušnjo sposobnosti zadobi pravico do podučiteljske plače in ta mu ostane 10 let po definitivnem imenovanju, ako ni zaradi mestnega sistema prišel v katero drugo kategorijo. Nadaljših 10 let je v III. kategoriji in zopet nadaljših 10 let v II. in zadnjih 5 v I. kategoriji. Ko je odslužil 35 let po sposobnostni izkušnji, gre v pokoj. S tem smo prišli toliko na bolje, da pride tudi ona učiteljska oseba, ki ni bila toliko srečna, da bi bila imenovana na mesto boljše kategorije, vsaj po letih do nje.

Službena leta za kvinkvenije in za pokojnino se štejejo od sposobnostne izkušnje in kot je razvidno se mora služiti za celo pokojnino 35 let po sposobnostni izkušnji. Drugače pa dobi vsaka učiteljska oseba po dovršenem 10. letu službovanja po sposobnosti 40% uživate plače in za vsako nadaljno leto 2,4%. V pokojnino se šteje tudi stanarina, in sicer za voditelje 540 K, za učitelje 360 K in za podučitelje 240 K.

Te plače so pripadle učiteljstvu 1. januarja 1908 in zato se je sedaj doplačalo vsakemu, kar je poprej premalo potegnili. Marsikdo se pritožuje, da so mu nakazali premalo tega doplačila, a kdor hoče o tem natančno preračunati, mora imeti zakon, ker drugače ni mogoče priti vsaki pomoti na sled.

Marsikoga bo zanimalo zvedeti, kako si je učiteljstvo priborilo vsaj ta mali priboljšek. Prvo bodi povedano, da učiteljstvu ne da noben nič, ako samo ne zahteva in si ne pribori. Oni čas, ko je bila „Zavezina“ skupščina v Pulju, sta predavala o učiteljskih dohodkih dva člana Slovenskega učiteljskega društva v Istri. Prvi, Pavel Plesničar, je postavil v svojem referatu načela, kaj naj učiteljstvo zahteva, a drugi, Miroslav Anžlovar, je dokazal, kako pristranski in krivičen je deželni zakon istrski, s katerim so bili določeni učiteljski dohodki. Oba referata smo priobčili v našem listu.

Nato se je zavzel za izboljšanje učiteljskih dohodkov Ant. Urbančič in referiral na obnem zboru Slovenskega učiteljskega društva v maju 1906 ter predlagal, naj društvo izbere odsek treh članov, ki jim bodi naloga, da sestavijo načrt zakona, ki se ga predloži s peticijo deželnemu zboru. Tudi ta referat smo priobčili v našem listu. Pri istem zborovanju se je zbralo v navedeni odsek Anžlovarja, Kureta in Urbančiča. Kasneje se je Kuret odpoval zaradi bolezni, Anžlovar je odšel v pokoj in tako je ostal sam Urbančič. Na obnem zboru 20. oktobra 1906 se je popolnil odsek tako, da se je zbralo k Urbančiču še Brtoka Tula. Odsek je v dveh sejah sestavil načrt. Mislilo se je, da bo sklican deželni zbor še pred začetkom l. 1907. Slovensko učiteljsko društvo je predložilo načrt s primerno peticijo. Deželni zbor ni bil sklican, vendar je imelo to dobre posledice, ker med tovariši Hrvat se je zbudil Avg. Rajčič in priobčil v „Prosveti“ svoj načrt, a tovariši Italijani so se tudi zbudili in sklicali v posvetovanje odsek prve dni marca 1907 v Pulj, v katerem je bilo 8 Italijanov, 2 Hrvata in 2 Slovenca. Ta odsek se je soglasno združil za načrt zakona, ki se ga je od slovske strani predložilo deželnemu zboru. Načrt se je vročil tudi vsem slovske deželni poslancem s prošnjo, da se potezajo zanj. S tem se je posrečilo pripraviti deželni odbor do tega, da je sestavil svoj načrt in ga

predložil v jesenskem zasedanju deželnega zbora. Načrt deželnega odbora je bil pa tako pristransko prirojen, da sta morala Urbančič in Rajčič posredovati pri slovske klubu, da so vplivali na italijanski klub, da so se najhujše pristranosti v deželni zbornici popravile. Načrt je bil od deželnega zbora potrjen in deželni odbor je bil pooblaščen, da sme vsak formalni pogršek popraviti brez deželnega zbora. Še danes se ne ve gotovega vzroka, zakaj se je zavlačevala sankcija do 5. junija, akoravno se je potezal za sankcijo c. kr. namestnik princ Hohenlohe. Slovensko učiteljsko društvo se je večkrat obrnilo v tej zadevi do državnega poslanca Mandića, ki je vselej dobrovoljno ustregel, za kar mu bodi tukaj javna zahvala. Tudi italijanski tovariši, četudi imajo tri državne poslance, so njega prosili pomoči, iz česar vidimo, da je istrsko učiteljstvo največ zaupalo njemu.

Z delovanjem za izboljšanje učiteljskih dohodkov si je Slovensko učiteljsko društvo nakopalo toliko stroškov, da jih ni moglo pokriti z rednimi letnimi dohodki. Zaradi tega je sklenil občni zbor v maju 1907, naj vsaka slovska učiteljska oseba vplača v društveno blagajnico 5 K v ta namen. Odbor je toliko varčeval, da je s tem plačal tudi potnino odposlanca na Dunaj. In vendar imamo slovske osebe v Istri, ki niso vplačale še danes tega zneska, a je tudi takih, ki niso še danes udje društva. Tovariši, tovarišice, spomnite se vsaj sedaj, ko ste že potegnili izboljšane plače, svoje dolžnosti do društva. Ako bi ne bilo društev, ne da se misliti, da bi jih bil deželni zbor sam od sebe že izboljšal. Tudi ni dokončan delo. Akoravno so društva predložila tudi načrt disciplinarnega zakona, vendar ni deželni zbor o tem še ničesar ukrenil in ostal je v veljavi še stari površni zakon iz leta 1870. Tudi tega je neobhodno potrebno izpremeniti, a ako se ne bodo potegnili društva, bomo gotovo še dolgo časa čakali. Slovensko učiteljsko društvo je vložilo v tem smislu že na zadnje zasedanje deželnega zbora peticijo, a ostala je brezuspešna. Načrtujemo se, da se nam bo v prihodnje bolje godilo, ker bosta v deželnem zboru tudi dva naša tovariša.

Dovolj naj bo, ker mislimo, da je že iz tega razvidno, da se Slovensko učiteljsko društvo poteza v vsakem oziru za pravice in koristi ljudskošolskega učiteljstva v Istri, reči smemo celo, da ono prednjači v tem oziru, zato pa bi ne smelo biti slovske učiteljske osebe v Istri, ki ne bi bila član tega društva.

Prošnja.

Dne 9. marca letos je umrla vzorna, idealna in napredna slovska učiteljica Olga Kobau. Njeno truplo počiva na ljubljanskem pokopališču — pri Sv. Križu — brez spomenika. Čut kolegijske in prijateljske nas veže, da ji mi postavimo nagrobni spomenik. V to svrhu prosi podpisano društvo vse njene kolegije in kolege, prijateljice in prijatelje v Ljubljani, v krškem in logaškem okraju, kjer je pokojnica službovala in delovala v tamšnjih učiteljskih in narodnih društvi, da vsaka in vsak po svoji moči prispeva za nagrobni spomenik Olgi Kobau. Dotični zneski naj se pošiljajo blagajniku podpisanega društva, gospodu Jakobu Furlanu, učitelju na I. mestni šoli v Ljubljani.

Ljubljansko učiteljsko društvo
v Ljubljani, dne 23. nov. 1908.

J. Dimnik,
predsednik,

V. Sadar,
tajnik.

Oklic.

Kakor znano, je utonil dne 23. junija t. l. v Muri tovariš Vinko Vanda, nadučitelj v Veržuju. Pokojnik ni bil le dober učitelj ter vzor tovariša, ampak tudi neumorno delaven na izvenšolskem polju in zato zaslužil, da se mu na grobu postavi vsaj skromen spomenik. Ker pa vdova z devetimi nepreskrbljenimi otroki dobiva le malo pokojnine in nekaj vzgojnine, ni v stanu mu ga postaviti sama, zato je Ljubljansko učiteljsko društvo pri svojem zadnjem zborovanju dne 5. novembra t. l. sklenilo, nabirati prispevke za zgradbo tega spomenika. Podpisani odsek se torej z vljudno prošnjo obrača do vseh cenjenih tovarišic in tovarišev, kakor tudi do drugih znancev pokojnikovih, da po svojih močeh vpsoljejo prispevke, ki jih sprejema Karel Maurič, učitelj v Križevcih na Štajerskem.

Fr. Cvetko. K. Maurič. M. Kocuvan.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Posavski krožek je imel svoj prvi letošnji sestanek v soboto, dne 14. listopada, pri Kuneju na Vidmu. Žal, da se ga niso udeležili cenjeni tovariši in tovarišice v polnem številu. Upamo pa, da prihodnjič nihče ne izostane.

Tov. J. Knapič nas je pozdravil s presrečnimi besedami na prvem sestanku po preteku večih mesecev. V svojem jednatem govoru nas je bodril k stanovski zavednosti in neutrudljivemu delovanju v sedanjih resnih časih. Omenil je tudi naj bi se pri naših krožkih vselej posvetilo nekaj časa resnemu delu, da postanejo tako stalne vrednosti.

Za starostno krožkov na štajerski strani prirejenih se izvoli tov. J. Knapič; za one na kranjski pa g. nadz. Stiasny. — V kratkih besedah se spominja izvoljeni starosta pokojnega tov. Rupnika, ki je lani tako zvesto posecal naše krožke. Nato pa pozdravi novodošlega tov. Hočevarja. — Tov. K. Humek je bil tako poštenoval, da nam je predaval o „Praktični uporabi geom. oblikoslovja v vsakdanjem življenju“. V uvodu je omenil, da bi bilo potrebno za nadaljevalne šole posebne knjige za vsak predmet, ki bi bila obenem praktično navodilo za uporabo pridobljenega v vsakdanjem življenju. Sam namerava izdati takšno brošuro iz geometrije. Prvi del te brošure bo govoril o merjenju. Podal nam je nekoliko skrajšano vsebino tega dela.

Po končanem oficialnem delu se je razvila kaj živahna zabava. Z aranžiranjem šaljivih iger je zaslužil tov. Hočevar C. M. družbi 3 K.

Začetek je bil dober. Da bi se vsi letošnji krožki tako obnesli — morda tudi v korist učit. konvikt.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za šentlenski okraj zboruje v četrtek, dne 3. decembra t. l., ob 10. uri dopoldne v Št. Lenartu po nastopnem dnevnem redu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročilo o delovanju v okr. šol. svetu (tov. Škrjanc).
4. Poročilo o „Zavezi“ v Gorici (tovariš From).
5. O sedanjem stanju regulacije naših plač (tov. Kopic).
6. Slučajnosti.

Ker je to zborovanje zadnje v tem letu, pričakujem polnoštevilno udeležbo tembolj, ker nekaterih tovarišic in tovarišev vse leto nisem videl. Ne bodite tako mlačni in brezbržni! Ljudstvo o naših zborovanjih neugodno govori. Ne podkopavajmo tal svojemu že itak na slabih nogah stoječemu ugledu.

J. Kopic, predsednik.

Konjiško učiteljsko društvo je priredilo deveti roditeljski sestanek v nedeljo, dne 15. novembra t. l., ob 8. uri popoldne v Čadramljah. Udeležba je bila povoljna. Prva je predavala tovarišica Goricanova s Prihova. „Nekaj o ženskih ročnih delih“. Čeravno še dandanes kmetiško ljudstvo navadno nasprotuje ženskim ročnim delom, je to vendar z zanimanjem poslušalo dobro premišljeno, praktično izvajanje gospodinje tovarišice. Nato je podaval tov. Kerhlanke „O cesarjevem jubileju“. Predvsem si je tovariš v svojem poljudnem predavanju prizadeval ljudstvu pokazati, kako je presveti cesar povzdignil šolstvo in kmetiški stan. Dne 7. septembra t. l. je minilo 60 let, odkar je naš kmet postal prost in svoboden.

Deseti roditeljski sestanek se priredi v nedeljo, dne 29. novembra v Tepanju. Tovariši in tovarišice, podpirajte dobro stvar in pridite!

Tajnik učiteljskega društva.

Srednješolski vestnik.

** Na ljubljanski c. kr. II. državni gimnaziji se je v soboto, dne 22. novembra, vršil prvi roditeljski večer, pri katerem je šolski svetnik dr. J. Bezjak predaval o vzgojnem pomenu čitanja dobrih knjig.

** Proforski naslov se je podelil Ivanu Grafenauerju, dr. J. Šlebingerju in Ivanu Mastenu.

** Iz srednješolske službe. Izprašani poizkusni kandidat Adolf Floch je nameščen kot suplent na višji realki v Ljubljani.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Štev. 11. ima to-le vsebino: 1. Avgustin Požegar: Telesni siločet in njegova higijena. — 2. Janko Polak: O prenovljenju učenja na izust. — 3. Miro Sijaneč: Tolstoj. — 4. Eliza Kukovec: Vsestranska obravnava številnega obsega 1 do 10. — 5. Književno poročilo. — 7. Razgled: Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Vseslovenski list. V smislu sklepov vseslovske konference v Pragi in VIII. častnikarskega kongresa prične v drugi polovici meseca decembra t. l. v Petrogradu izajati mesečnik Slavjanski Mir, ki bo deloval na kulturno zblizanje slovske narodov ter bo Ruse seznanjal s prevodi iz vseh slo-

vanskih literatur (češke, poljske, slovske, srbohrvaške, bolgarske in slovske). Naroča se list v Petrogradu B. O. 5. 36.

Aljaževa skladba. V založbi „Kat. bukvarne“ je izšel V. zvezek mešanih in moških zborov župnika Jakoba Aljaža. Zvezek obsega dva mešana in tri moške zборе. To so ljubezne, prikupne skladbe resnične vrednosti, ki zaslužijo toplega priporočila. Cena zvezka 60 vin. Obenem je izšla v isti založbi najnovjša Aljaževa skladba „Stražniki“. Ta pesem je času primerna. Aljaževa skladba izraža prav dobro čustva in misli, ki jih je Gregorčič položil v te svoje kitice. Na zahtevanje dobe slov. pevski zbori to skladbo, ki budi v sredu pevača in slušatelja narodno zavest, tudi brezplačno.

† Milan Gj. Milčević. V Belemgradu je 17. t. m. umrl znani srbski pisatelj in akademik Milan Gj. Milčević star 77 let. Njegove zbirke v srbski kulturni zgodovini so stalne vrednosti.

Politiški pregled.

* Parlamentarni položaj. V parlamentarnih krogih so uverjeni, da je le od parlamentarnih strank odvisno, koliko časa ostane sedanje ministrstvo na krmilu. Provizorno ministrstvo nima določenega programa, temveč ostane na krmilu le toliko časa, dokler se ne odloči vprašanje o vladnem zistemu. Za parlamentarno koalicijsko ministrstvo pridejo v postev: 70 Čehov, 71 Poljakov, 5 Malorusov, 37 Jugoslovancev, tedaj skupno 183 Slovanov. Od Nemcev pridejo v postev: 96 krščanskih socialistov, 27 nemških nacionalcev, 15 naprednjakov, 22 agrarcev, skupno tedaj 160 Nemcev. Nadalje pridejo še v postev 5 Rumunov in 9 konzervativnih Italijanov. Potemtakem imajo Slovani v tej koaliciji absolutno večino. S tem bo morala vlada resno računati.

* „Skupno postopanje jugoslovanskih državnih poslancev.“ — Govori se o skupnem postopanju jugoslovanskih državnih poslancev, govori se celo o fuziji obeh klubov. „Slovenec“ pravi na to: „Gre se za ta-le cilj: doseči, da morejo v tistih stvareh, ki so vsem Slovincem skupne, tudi vsi Slovenci skupno nastopati. Za nič več in za nič manj. — Treba je na Dunaju med državnimi poslanci potrebne edinosti za potrebne skupne nastope, ne premalo, da se s tem ne izjalovi namen, pa tudi ne več, nego je zdaj primerno, ker sicer se vsa reč prekmalu razbije. Ne govorimo o slogi in kompromisih, marveč le o skupnem delu, ki je vsled zunanje in notranje politične dogodkov izza zadnjega časa potrebnejše nego kadarkoli prej.“

* Bosno in Hercegovino Hrvaški! V „Österr. Rundschau“ objavlja dr. Gründner članek, v katerem zahteva, naj se združita deželi s Hrvaško in Dalmacijo, da postane potem tretji del monarhije kot celokupnost na jugu, ki zagotavlja mir in se lahko upre zunanjim vplivom. Jugoslovani bi se potem ne ozirali na Belgrad in Cetinje, ampak na Zagreb kot prihodnjo metropolo slovskega jugozapada.

* Naša vojna mornarica dobi prva dva podmorska čolna, ki so jo izdelali v Kielu. Prvi poizkusi so se jako srečno obnesli.

* David Starčević. V Jaski je 18. t. m. umrl znani hrvaški politik dr. Starčević, nečak velikega dr. Ante Starčevića, ki je ustanovil Starčevićjansko stranko. Pokojnik je bil hud nasprotnik Khuena, ki ga je tudi spravil v ječo. Lani sta se z bratom dr. Miletom Starčevićem ločila od dr. Franka ter ustanovila posebno frakcijo stranka prava. Gorečemu domoljubu hrvaškemu kličejo tudi mi: „Lahka ti zemlja!“

* Goriški deželni zbor najbrž ne bo razpuščen, čeprav to zahtevajo italijanski liberalci in slovske klerikale. Zadnji posebno silijo nato, ker upajo, da bi zmagali pri novi volitvi. Osrednja vlada jim ne misli ustreči ter bo najprej izkušala, da doseže sporazumljenje med ital. liberalci in slov. klerikale na eni ter med slov. naprednjaki in italij. klerikale na drugi strani.

* Deželnozbornske volitve v Istri. Na ožji volitvi dne 22. t. m. za isterski deželni zbor v volilnem okraju Milje-Isola (mestna kurija) je od 353 veljavno oddanih glasov dobil učitelj Fran Zorzenon (socialni demokrat) 182 glasov, župnik Fran Mujesan pa 171 glasov. — Izvoljen je torej prvi.

* Rauch proti cirilskim napisom. Ban Rauch je izdal nalog, da se imajo odpraviti cirilski napisi na šolah, kjer se nahajajo. Po Hrvaški in Slavoniji je vse polno madjarskih napisov in tabel, zlasti na železnicah, ki so protizakoniti, teh pa seveda sedanja hrvaška vlada ne odpravi.

* Srbija. Angleški balkanski komite v Londonu je izročil odboru za narodno brambo v Belgradu 100.000 frankov. — Nad 1000 visokošolcev v Moskvi je izjavilo, da vstopijo v srbsko vojsko kot prostovoljci v slučaju vojne. — Mednarodna konferenca se ugne vršiti v Italiji. — V diplomatičnih krogih ne verujejo izjavi srbskega ministrskega predsednika Telimirovića, ki je na opomin veleisl zatrdjeval, da Srbija nima pripravljene armade na mejah in da tudi za vstaške čete ne ve. S tem zatrdjevanjem je hotel Velimirović le preslepiti Evropo, ker Srbija še ni gotova z obvezovanjem. Posebno hudo je za Srbijo, ker pravzaprav artilerije niti nima. Naročeni topovi